

92-gruppens kommentarer til Danmarks strategi for bæredygtig udvikling

Hermed fremsendes 92-gruppens kommentarer til regeringens forslag til Danmarks strategi for bæredygtig udvikling "Udvikling med omtanke - fælles ansvar". Bag kommentarerne står 17 danske miljø- og ulandsorganisationer.

I disse kommentarer fokuseres på globale aspekter af strategien. En række af organisationerne vil særskilt fremsende supplerende og yderligere kommentarer.

Kommentar 1: Strategien bør afspejle Danmarks ambition om at være foregangsland.

I afsnittet om visioner og mål tilkendegives, at Danmark har "et særligt ansvar for at gå foran i udviklingen af et globalt bæredygtigt samfund" (s. 1). Dette synspunkt gentages flere steder i strategiforslaget.

92-gruppen finder, det er en rigtig og vigtig ambition, at Danmark skal gå forrest med at skabe et globalt bæredygtigt samfund. Som et af de rigeste, veluddannede og mest resurseforbrugende lande, bør vi have denne ambition. Da Danmark vil være formandsskabsland for EU under Verdenstopmødet om Bæredygtig Udvikling (Rio+10) i Johannesburg næste år, er det ydermere væsentligt, at vi konkret kan demonstrere, hvordan ambitionen skal føres ud i livet.

Det er imidlertid 92-gruppens opfattelse, at det foreliggende strategiforslag ikke er et tilstrækkeligt godt bud på, hvordan ambitionen kan virkeliggøres. Det er således et gennemgående træk ved strategien, at målsætninger er uklare og uden tidsfrister, samt at de få nye initiativer ikke er konkretiserede. Samtidig er forslaget præget af mangel på globalt udsyn (se de følgende kommentarer for en uddybning).

Kommentar 2: Strategien bør reelt baseres på definitionen af bæredygtig udvikling i Brundtland-rapporten.

Af strategiforslagets afsnit om visioner og mål fremgår det, at "Brundtlands definition er fortsat bærende for Danmarks syn på bæredygtig udvikling" (s. 1).

92-gruppen er enig i, at strategien bør baseres på definitionen af bæredygtig udvikling i Brundtland-rapporten. I den forbindelse bør det understreges og afspejles i strategien, at Brundtland-kommissionens definition og forklaring heraf lyder således:

"En bæredygtig udvikling er en udvikling som opfylder de nuværende behov uden at bringe fremtidige generationers muligheder for at opfylde deres behov i fare. Den rummer i sig to begreber:

* begrebet "behov", især de grundlæggende behov hos verdens fattige, som bør have absolut førsteprioritet, og

* tanken om de begrænsninger som teknologiens stade og den samfundsmæssige organisation lægger på miljøets muligheder for at opfylde de nuværende og fremtidige behov." (Brundtland-rapporten, s. 51)

Det fremgår *ikke* af strategiforslaget, at Brundtlands definition af bæredygtig udvikling lægger afgørende vægt på opfyldelsen af de grundlæggende behov hos verdens fattige. Det burde have været tilfældet, og det burde afspejles i strategien, blandt andet i form af en grundigere og mere visionær behandling af emner som den internationale handelspolitik, den internationale regulering af udenlandske investeringer samt den bilaterale og multilaterale udviklingsbistand. Spørgsmålene om udvikling og fattigdomsbekæmpelse burde i langt højere grad integreres i hele strategien frem for at isoleres i et særligt afsnit, som det er sket i det foreliggende forslag.

Kommentar 3: En central målsætning for strategien bør være at opnå, at produktion og forbrug samt miljø- og naturpåvirkning holdes indenfor det økologiske råderum.

Strategiforslaget indeholder ingen overordnet målsætning. I stedet listes otte indsatsområder, der undertiden betegnes "visioner" (i forordet) og "mål og principper" (s. 1). Samtidig bemærkes det en del steder i forslaget, at der skal ske en afkobling af den økonomiske vækst og belastningen af natur og miljø.

Det er imidlertid ikke tilstrækkeligt at opnå en afkobling, forstået som en fatholdelse af det nuværende belastningsniveau. Der er i stedet behov for at knække kurver, og hvis en strategi skal bidrage til dette, er det nødvendigt med mål for, hvor meget belastningen skal reduceres.

I den forbindelse finder 92-gruppen, at ambitionsniveauet på en række områder bør fastlægges med udgangspunkt i "det økologiske råderum". 92-gruppen bakker således op om intentionen i Natur- og miljøpolitisk redegørelse 1995 om at "etablere en langsigtet dansk miljøpolitik, der sikrer det økologiske råderum" (s. 30).

Det fremgår af samme redegørelse, at "det økologiske råderum defineres - ud fra et globalt synspunkt - som den mængde naturressourcer (luft, vand, jord, mineraler, energikilder, naturarealer, planter og dyr mv.), der kan bruges pr. år, uden at vi forhindrer fremtidige generationer i at få adgang til den samme mængde og kvalitet" (s. 27).

I redegørelsen beskrives også, hvordan en strategi baseret på det økologiske råderum bør udformes. Det hedder således: "For at sikre en udvikling, som skridt for skridt bringer os nærmere det økologiske råderum, er det nødvendigt at definere nogle pejlemærker for

samfundsudviklingen og miljøindsatsen på mellemlangt sigt. Pejlemærkerne skal understøtte, at både den generelle udvikling og indsatsen i de forskellige sektorer sker med de langsigtede mål for øje. En tidsramme kunne være år 2030 med bindende delmålsætninger for f.eks. år 2010 og 2020" (s. 28).

I strategiforslaget bemærkes, at analyser "tyder på, at den ægte opsparing er positiv i Danmark" (s. 2). Det er uklart, hvad der egentlig er hensigten med denne bemærkning. Den kan forstås som om, de nuværende generationer kan tillade sig at fortsætte - eller sågar forøge - miljøbelastningsniveauet. Det er næppe intentionen, hvorfor meningen bør tydeliggøres eller henvisningen til begrebet "ægte opsparing" fjernes fra strategien.

Såfremt begrebet "ægte opsparing" alligevel anvendes, bør det suppleres med en tydelig forklaring af dets begrænsninger, herunder den svage prioritering af fremtidige generationers behov, problemerne med at tage højde for at fremtidige generationer kan tænkes at have andre prioriteter end de nuværende, samt det umulige i at værdisætte irreversible skader på natur og miljø.

Kommentar 4: Strategien bør tage højde for de globale virkninger af de nuværende produktions- og forbrugsmønstre.

Når der ses bort fra omtalen af den danske klimapolitik, indeholder strategiforslaget stort set ingen betragtninger om den måde og det omfang, som den danske produktion og det danske forbrug påvirker den globale udvikling. Selv om det ville være relevant, er der ikke sådanne betragtninger i afsnittene om fødevarerproduktion, skovbrug, industri, handel og service, transport, turisme, biologisk mangfoldighed samt miljø og sundhed. Selv i afsnittet om ressourcer og ressourceeffektivitet er der kun i indledningen en kort henvisning til de "internationale diskussioner om faktor 4 og faktor 10 som mål for ressourceeffektivisering" (s. 45).

Dermed markerer strategien et tilbageskridt i forhold til Natur- og miljøpolitisk redegørelse 1995, hvori det hedder: "Når man vil vurdere bæredygtigheden af en produktion, et forbrug eller en fritidsaktivitet, må man tage højde for alle de natureffekter og miljøbelastninger, som aktiviteten giver anledning til, også uden for landets grænser. Herved får den nationale miljøpolitik en global dimension, som stort set lades ude af betragtning i dag" (s. 26).

Det er 92-gruppens opfattelse, at den endelige strategi bør indeholde vurderinger af, hvordan produktion og forbrug i Danmark påvirker mulighederne for at opnå bæredygtig udvikling i andre lande. Samtidig bør der udvikles strategier for at begrænse de miljø- og fattigdomsproblemer, vores produktion og forbrug giver anledning til i udlandet.

Kommentar 5: Strategien bør baseres på en bredere forståelse af de globale udfordringer.

Det fremgår af afsnittet om resultater og udfordringer, at "den største udfordring på verdensplan vil i de kommende tyve år være at imødegå truslen fra klimaforandringer" (s.7).

92-gruppen er enig i, at indsatsen for at begrænse menneskeskabte klimaforandringer er en af de største udfordringer, menneskeheden står overfor. De globale problemer er imidlertid sammenkædede. Løsningen af klimaproblemet hænger eksempelvis tæt sammen med bekæmpelse af fattigdom, begrænsning af befolkningstilvæksten og omlægning til bæredygtige produktions- og forbrugsmønstre. Samtidig vil mulighederne for at prioritere en løsning af klimaproblemet og de relaterede problemer formentlig være begrænsede, såfremt problemerne i forhold til verdens fødevarerforsyning ikke tackles.

Der er, som Brundtland-kommissionen gjorde opmærksom på, mange andre sammenhænge mellem de globale problemer, og det er den forståelse, som bør ligge bag en dansk strategi for bæredygtig udvikling.

Kommentar 6: Alle relevante aktører burde have været inddraget i udviklingen af strategien.

På FN's særlige generalforsamling om miljø og udvikling i 1997 tilsluttede Danmark sig anbefalingen om at udvikle nationale strategier for bæredygtig udvikling inden 2002. Af resolutionen fra mødet fremgår det endvidere, at alle samfundets sektorer og interessenter bør være inddraget i arbejdet med strategien (Programme for the Further Implementation of Agenda 21, para. 24).

Selv om der har været 4 år til at udvikle strategien, er det foreliggende forslag udarbejdet under stort tidspres, og processen har været præget af utilfredsstillende inddragelse af samfundets sektorer og interessenter.

Strategiforslaget blev således udviklet af centraladministrationen alene og i løbet af få måneder. Der blev ikke på forhånd indhentet synspunkter fra lokale myndigheder, erhversorganisationer, NGO'er, forskere eller andre interessenter. Høringsperioden på 2 måneder muliggør ikke den "brede dialog med alle interesserede", som der efterlyses i forordet til strategiforslaget. Endelig tillader den efterfølgende korte periode (ca. 1 måned) fra høringsfristens udløb til den planlagte offentliggørelse af den endelige strategi næppe, at der sker en fornyet gennemarbejdning af strategien baseret på de nødvendige analyser.

Den utilfredsstillende inddragelse af aktører, har som uheldig bivirkning, at det kan blive vanskeligt for aktørerne at føle det ejerskab til strategien, som der eller lægges vægt på i forslaget (s. 58). Regeringen bør overveje, hvordan et sådant ejerskab kan udvikles, herunder genoverveje mulighederne for at etablere et nationalt råd for bæredygtig udvikling, som anbefalet i Agenda 21.

Afsluttende bemærkninger

Danmark bør virkelig have en national strategi for bæredygtig udvikling, der kan virke som inspirator for andre lande. Det foreliggende forslag til strategi vil imidlertid næppe kunne udfylde en sådan funktion.

Der er en gennemgående mangel på konkrete målsætninger, og det markerer et tilbageskridt i forhold til tidligere dansk politik, at strategien ikke er baseret på det økologiske råderum.

Hertil kommer, at strategiforslaget mangler et globalt udsyn. Det er ikke baseret på en bred forståelse af de globale udfordringer, og der tages ikke højde for de globale virkninger af de danske produktions- og forbrugsmønstre. Verdens fattigdomsproblemer vies heller ikke tilstrækkelig opmærksomhed.

Endelig er forslaget udviklet uden tilfredsstillende inddragelse af samfundets sektorer og interessenter samt den brede befolkning.

På baggrund af ovenstående skal 92-gruppen anbefale, at der sker en fornyet gennemskrivning af hele strategien, og at planerne om at offentliggøre strategien i forbindelse med EU-topmødet i juni skrinlægges.

Indikatorsættet bør være indarbejdet i den færdige strategi, ligesom færdiggørelsen af strategien bør afvente Wilhjelmudvalgets arbejde.

Med venlig hilsen

John Nordbo

på vegne af 92-gruppen, som i denne sammenhæng tegnes af

Care Danmark Danmarks

Jægerforbund

Danmarks Naturfredningsforening

Dansk Ornitologisk Forening/BirdLife Danm.

Det Økologiske Råd og Selskab

FN-forbundet

Folkekirkens Nødhjælp

Forum for Energi og Udvikling

Greenpeace

Kvindernes U-landsudvalg

Mellemfolkeligt Samvirke

Natur og Ungdom

Nepenthes

Netværket for økologisk folkeoplysning og praksis/Økonet

Organisationen for Vedvarende Energi OVE

U-landsorganisationen Ibis

WWF Verdensnaturfonden

